

# Povery z pohľadu Starého Zákona

(Marianna Sláviková, Tušice, 31. mája 2025)

Milí priatelia,

rada by som s vami zdieľala poznatky, ktoré čerpám z mnohých vzácných zdrojov.

## Priblíženie pojmu mágia

### 1.1 Prof. Milan Nakonečný – autor lexikónu o mágii

*“Mágia je založená na presvedčení alebo na viere v existenciu skrytých skutočností alebo skrytých síl, s ktorými môže človek vstúpiť za určitých okolností do kontaktu.”*

Za hranicami našej bežnej každodennej skúsenosti existujú fenomény, s ktorými je možné sa za určitých podmienok zoznámiť.

Vlastne to, čo by sme mohli označiť ako takzvané magické skúsenosti, sú v podstate fenomény rozšíreného vedomia.

### 1.2 Richard Cavendish – autor knihy „Dejiny mágie“

Mágia je pokusom uplatniť moc prostredníctvom úkonov, o ktorých ľudia veria, že majú priamy a automatický vplyv na človeka a prírodu.

Podnetom v náboženstve je uctievať, vo vede vysvetľovať, v mágii ovládať.

Napr. princípom magickej techniky „mimikry“ je, že daná vec sa stáva skutočnosťou, pokiaľ je napodobnená dostatočne živo a realisticky (viď. paleolitické jaskynné obrazy).

V Biblii Hospodín tvorí slovom. Ale slovo sa dá použiť aj na zlé.

Niekedy sa hovorí o rozdieli medzi bielou a čiernou mágiou. Biela mágia je legítimná, ospravedlňovaná tradíciou a uskutočňovaná pre verejné účely vybranými jedincami. Čierna mágia je nelegitímna, uskutočňovaná pre osobný prospech a používaná neoficiálnymi jedincami (str.14).

### 1.3 Prof. Milan Balabán – bol profesorom religionistiky na ETF UK

V mágii ide o predstavy a praktiky, ktoré spočívajú v presvedčení, že existujú tajomné sily pôsobiace v ľuďoch, predmetoch.. Cieľom je vynútiť bezchybný účinok, prispôbiť si svet ku svojej obrane a záchrane tak, aby nebola narušená Božia suverenita.

Otázky: Prečo sa ľudia obracajú k mágii? Magické myslenie ako pocit istoty?

Čo je za tým? Akú ľudskú potrebu mágia napĺňa?

## Legitímna mágia v Starom zákone

### 2.1 Jabĺčka lásky

Mágia existovala i v oblasti Izraela, zvlášť v raných fázach jeho náboženského vývoja. Uvedieme niekoľko jej podôb. Gn 30. kapitola zmieňuje hneď dve praktiky spojené s plodnosťou, v ktorých pozadí je magická predstava.

Verše 14–18 uvádzajú „mikropríbeh“, v ktorom vystupujú tzv. „jabĺčka lásky“, ktoré mali zaistiť plodnosť. Jednalo sa asi o žlté bobuľky mandragory, ktorým sa pripisovala čarovná moc, vraj spôsobovali fertilitu.

V túto ich moc verila pramatka Ráchel, ktorá chcela prísť za každú cenu do iného stavu, aby si udržala lásku svojho muža Jáкова a odsunula tak zo sféry mužovho záujmu svoju plodnostne výkonnú sestru Leu. Biblické podanie pramatku Ráchel pre jej vieru v magickú moc nijako neodsudzuje.

### 2.2 Škvrnité mláďatá

Druhý príbeh s magickými prvkami nachádzame v závere Gn 30. kapitoly, verše 37–43. Tiež tu ide o „plodnostnú mágiu“, ktorú vtedy používa praotec Jákob. Dáva do napájacích žľabov prúty, z ktorých na niektorých miestach zlúpal pruhy kôry až do biela. Ovce sa páрили, keď prichádzali piť a pri pohľade na škvrnité prúty potom rodili pruhované, flakaté a strakaté mláďatá. Tie škvrnité mláďatá z Lábanových stád pripadli Jákobovi a tak sa veľmi rozmohol.

### 2.3 Losy

Za ďalší príklad legitímnej mágie je možné označiť zisťovanie božskej vôle pomocou losov. Táto forma deduktívnej magickej divinácie zostala prítomná ešte v nž období (Sk 1,26). Špeciálnym druhom losov boli tiež drahokamy „urim“ a „tumim“, v SZ zmienené celkovo 7x (Ex 28,30; Lv 8,8; Nu 27,21; Dt 33,8; /náznak 1S 14,41/ 1S 28,6; Ezd 2,63 = Neh 7,65). Urim etymologicky znamená asi to, čo „osvietenie“ a tumim „dokonalosť“, „bezúhonnosť“. Množné číslo vyjadruje plnosť svetla a dokonalosti, lebo tieto kamene dávali jasnú a dokonalú Božiu odpoveď. Urim a tumim boli najskôr dané Mojžišovi priamo Hospodinom, lebo u ostatných častí veľkňazského odevu Hospodin dopodrobna inštruuje, ako má byť čo zhotovené, ale pri urim a tumim sa hovorí len: „vložíš do náprsníka rozhodnutie urim a tumim“ (Ex 28,30).

O tom, ako fungovala táto rozhodovacia praktika, sa vedú spory. Napr. Josefus Flavius tvrdí, že urim a tumim bolo priamo oných dvanásť náprsných drahokamov na veľkňazskom náprsníku, ktorých lesk bol odpoveďou na veľkňazove otázky.

To, že urim a tumim boli asi losy, naznačuje 1S 14,41.42.

Poučná je tu odchýlka Septuaginty, ktorá verš 41 dopĺňa takto: „Ak je táto vina pri mne alebo pri mojom synovi Jonatanovi, Hospodine, Bože Izraelský, ukaž urim, ak je vina pri ľude tvojom Izraeli, ukáž tumim.“ Dá sa predpokladať, že otázky boli kladené tak, aby boli len dve možnosti, teda aby stačila jednoduchá odpoveď „áno“ alebo „nie“. Teda jeden los dával kladnú odpoveď, druhý zápornú.

Ovšem nefungovalo to nejako automaticky, lebo v 1S 28,6 čítame, že Hospodin Saulovi už skrze „urim“ neodpovedal. Znamená to napr., že vypadli oba losy súčasne, čo znamená odopretú odpoveď? Nevieme. Vykladači sa len zhodujú na tom, že „urim“ a „tumim“ boli veci

hmotné, nejaké predmety, skrze ktoré Hospodin zjavoval svoje rozhodnutie. Tieto predmety dal Mojžišovi Hospodin, teda mali božský pôvod a Židia si ich preto veľmi vážili. Patrili medzi predmety, nad ktorých stratou truchlili po návrate z exilu. V pochybných prípadoch potom hovorievali: Zostáva to nerozhodnuté „pokiaľ“ nebude ustanovený kňaz pre posvätné losy urím a tumím“ (Neh 7,65).

#### *2.4 Načúvanie hlasu v korunách balzamovníkov.*

V súvisiacom príbehu ide o „pýtanie sa Hospodina“ (v. 23), o hľadanie Hospodinovej vôle, ktorá je kráľovi Davidovi zjavená tak, že mu Hospodin odpovie. Ovšem vlastný pokyn k vojenskému ťaženiu proti Filištíncom je Dávidovi daný práve skrze záhadné počutie zvuku „pochodového kroku vo vrcholoch balzamovníkov“ Zvuk pochodového kroku vojska, asi nejaké zvláštne šumenie v korunách stromov, bol pre Davida znamením toho, že Boh pred ním vojensky vytiahol do boja proti Filištíncom a David ho má so svojou družinou do boja nasledovať.

balzamovník - 2Sa 5; 1Pa 14; Ž 84,7

Dolina balzamovníkov ako slzavé údolie, ktoré evokuje plač, možno práve preto ich hlavy vydávajú hlas, ktorý je pokynom k vojnovej výprave. Od pôvodne magického zisťovania Božej vôle sa prechádza ku znameniu, ktoré Boh poskytuje zo svojho rozhodnutia.

Znamenie, ktoré spočíva v tom, že Hospodin nás predchádza a my ho máme nasledovať. On je v našich životných bojoch pred nami. To máme počuť aj dnes, porov. Dt 31,8.

#### *2.5. Nabuchodonozorova veštbá*

Veštenie je v Biblii uvedené väčšinou v negatívnom kontexte, ovšem nájdeme i príklady, keď si Hospodin veštenie používa, aby s niekým vstúpil do rozhovoru. Prorok Ezechiel ohlasuje: „Babylonský kráľ sa zastaví na križovatke, na rázcestí oboch ciest, aby si vyžiadal veštbu. Bude potriasat šípami, bude sa pýtať domácich bôžikov a prezerať pečeň. V pravici bude mať veštbu ohľadne Jeruzalema, že sa má dať povel k vraždeniu, že sa má zdvihnúť vojnový pokrik, že sa majú postaviť barany k bránam a navštíviť násyp, že sa má zbudovať obliehací val“ (Ez 21,26.27). Kráľovi Nabuchodonozorovi veštbá vyjde s celým návodom, ako má pri obliehaní Jeruzalema postupovať. Ezechiel hovorí, že aj keď sa bude pýtať svojich bohov, bude to odpoveď Hospodinova. Iným príkladom legitímneho použitia veštby je situácia pri kráľovskom súde - Prísl 16,10

Otázky: Ako k nám Boh hovorí? Ako môžeme zistiť jeho vôľu, aby to nebolo veštenie?

#### *2.6. Ochranná kliatba*

V predexilnom Izraeli bola uplatňovaná nábožensko-rituálna zásada „kliatbou proti kliatbe“. Príkladom je Žalm 109. Podobne sa verilo, že je možné „zakliat“, teda kliatbou účinne neutralizovať útočný vplyv démonov.

Inou formou obrany je dosiahnuť voči kliatbe imunitu. „Umlčovači“- čeliaci ohrozujúcim alebo výslovne démonickým silám tak, že ich dokázali zariekávaním umlčať. Ako to vyzeralo, naznačuje Ž 58: „Svojvoľníci... majú jedu ako hady, sú ako hluchá zmija, keď si zapchá uši,

aby nepočula kúzelnícky šepot zaklínača skúseného v zaklínaní.“(verše 5.6). Svojvoľníci sú tu prirovnaní k jedovatému hadovi. Týmto hadom sa chápe rohatá zmija, ktorá je hluchá, a preto odoláva magickej sile zariekačovho povelu. To znamená, že proti svojvoľníkovi je ťažké niečo robiť. Jeho zhubná sila je ako sila umlčovača, ktorá spočívala v tom, že zaklínal a sám bol hluchý ku kľatbám. Takže, keď Iz 3 hovorí o týchto umlčovačoch ako o podpore, ktorá bude Izraelu odobratá, znamená to, že ešte vo 8. st bola ich funkcia v Izraeli bežná.

## 2.7 Mágia slov – dobrorečenie, zlorečenie, kľatba, požehnanie.

Otázka: Čo je to požehnanie? Akým iným slovom sa to dá vyjadriť? (dobrorečenie).

Biblický príbeh pre ilustráciu: Nu 22,2–6. Moábský kráľ Balák si najíma Baláma, aby prekliat Izrael a mohol ho tak poraziť.

Požehnanie i prekliatie je rečovým aktom, je to „mocné slovo“. Hospodin môže premeniť prekliatie v požehnanie (viď Balám). Požehnanie je životodarná sila, ktorá naďalej pôsobí v živote žehnaného. Prináša pokoj, zdar, šťastie, plodnosť, zdravie: (Gn 27,28–29)... „“ (v. 37) Prekliatie je opakom požehnania.

## 2.9 Pokus o súhrn

Osobná vôľa Hospodina bola sotva zlučiteľná s automatikou magického pôsobenia. Preto v biblických textoch magická prax postupom času ustupuje do pozadia, je nahradená dôrazom na poslušnosť Hospodinovmu slovu a na múdrosť, ktorú dáva Hospodin. Mágia je v Starom zákone v postupnom štádiu likvidácie. Sú ovšem i magické praktiky, ktoré sú od počiatku Hospodinom jednoznačne odmietnuté.

# Nelegitímna mágia v Starom zákone

## 3.1 Vyvolávanie duchov zomrelých

Príkladom jednoznačne zakázanej magickej praktiky, ktorú Hospodin nielen, že nikdy nevyužíva, ale priamo zakazuje, bol úkon zameraný na poznanie budúcnosti prostredníctvom „duchov zomrelých“. Prorok Izaiáš o nich hovorí: Iz 8,19

Toto pýtanie sa mŕtvych ilustruje príbeh v 1Sa 28. Kráľ Saul sa uchýľuje k žene, ktorá sa zaoberala vyvolávaním duchov zomrelých a chce komunikovať o svojej budúcnosti so zomrelým Samuelom. Čarodejnica z En-dor vyvolá zo záhrobia postavu Samuela, ten však vyriekne nad Saulom ortieľ smrti: „*zajtra budeš ty i tvoji synovia u mňa*“ (1S 28,19). Ide o magickú praktiky, ktorú dnes voláme špiritizmus - komunikácia s mŕtvymi, ktorá je v Biblii striktné zakázaná.

Stretnutie s mŕtvym akoby stiahne Saula do podsvetia. O jeho konci je napísané v 1Par 10,13: „*Tak zomrel Saul pre svoju spreneveru; spreneveril sa Hospodinovi, pretože nedbal na Hospodinovo slovo. Dokonca sa pýtal veštekého ducha.*“

Dt 18,10–12 podáva výčet Hospodinom zakázaných magických praktík, ktorým sa oddávali pohanovia, ktoré však boli pre Izrael neprípustné: „Nech sa u teba nevyskytne...*veštec zaoberajúci sa veštbami* (veštil z losov alebo šípov, toto sloveso sa mohlo použiť tiež pri vyvolaní ducha zomrelého 1S 28,8), *mrakopravec* (veštil z tvaru mrakov) ani *hadač* (podľa Gn 44,5 veštil z pohára) ani *čarodejník* (doslova niekto, kto púta, teda zaklínač) ani *ten, ktorý sa pýta duchov zomrelých*, ani *jasnovidec* (hadač, vedomec) ani ten, kto sa pýta *mŕtvych* (opäť kontakt so záhrobím). Každého, kto činí tieto veci, má Hospodin v ohavnosti. Práve pre tieto ohavnosti Hospodin, tvoj Boh, pred tebou vyháňa oné pronárody.“

### 3.2 Manipulácia s Božím menom

Tretie prikazanie chráni Božie meno: „*Nezneužiješ meno Hospodin...*“ Toto zneužitie nastávalo práve vtedy, keď sa s Božím menom čarovalo. Existuje pradávná ľudská skúsenosť, že keď poznám niečie meno, môžem ho privolať alebo zas odvolať. Znalosť mena súvisí s možnosťou ovládať. A preto v staroveku a neskôr ešte viac v stredoveku väčšina čarodejných kníh spočívala v tom, že uvádzala mená. Mená démonov, ktorých bolo možné opakovaním ich mien privolať alebo zas zahnať. To znamená - poznať niekoho meno znamenalo získať nad ním moc. Aj Ježiš sa pýta na meno nečistého ducha, keď ho vyháňa (Mk 5,9; L 8,30).

Podobne znalosť Božieho mena v sebe obsahuje možnosť Boha kedykoľvek privolať a odvolať, t.j. manipulovať ním. To bola túžba Izraelcov v Egypte. Hospodin prehovára Mojžiša, aby sa vrátil do Egypta a vyviedol odtiaľ Izraelcov. Mojžiš Bohu namietal - Ex 3,13-14. Hebrejské sloveso „byť“, od ktorého je odvodené Božie meno JHVH neznamená „byť“ a trvať, ale „stávať sa“. Je to nemecké „werden“, nie „sein“. Božie meno je akoby šifra Božej prítomnosti. A preto vzývanie tohto mena je aktom Božieho sprítomňovania. Mojžiš si myslí, že potrebuje byť manipulátorom, aby ho ľud poslúchal. a do tejto situácie mu Hospodin hovorí niečo úplne iné - že bude s nimi podľa svojej vlastnej voľby, nie podľa ich privolávania či odvolávania. On sa stáva prítomný tým, že pôsobí, že jedná. Takže Božie meno JHVH vyjadruje, že Boh je pôsobivo prítomný zo svojej vlastnej vôle, zo svojej iniciatívy. Mágia je pri ňom zbytočná.

### 3.3 Mágia nahradzujúca Božiu múdrosť

Biblický výrok: „*Šalamúnova múdrosť prevýšila múdrosť všetkých synov dávneho času i všetku múdrosť egyptskú*“ (1K 5,10).

Podobný motív nachádzame aj u proroka Daniela, ktorý hovorí babylonskému kráľovi Nabuchodonozorovi: „*Tajomstvo, na ktoré sa kráľ pýta, nemôžu kráľovi povedať ani mudrci ani zaklínači ani veštcovia ani planetári. Ale je Boh v nebesiach, ktorý odhaľuje tajomstvo.*“ (Da 2,27–28). Boh sa preukazuje ako väčšia múdrosť a väčší znalec tajomstiev.

### 4.1 Astrológia

Astrológia bola v antickom svete veľmi rozšírená. Je založená na presvedčení, že pozorovaním hviezdnych konštelácií je možné určiť ľudský osud. Astrológia má svoju kolísku v Babylónii. Babylonskí kňazi-astrologovia sú považovaní za prvých, ktorí rozdelili ročnú púť Slnka zverokruhom medzi dvanásť súhvezdí, či skôr astrologických znamení po 30°. Babylonským astrológom je pripisované tiež zostavenie prvých horoskopov. Najstarší

dochovaný horoskop je diagram z r. 410 pred. n. l. Ide o horoskop syna babylonského panovníka Šuma Usa, ktorý sa narodil 29. apríla roku 410 pred. n. l.

V SZ sa stretávame s polemickou reakciou voči babylonskej astrologii. Prorok Izaiáš (47,12n) sa vysmieva dcére babylonskej, že jej proti Hospodinovmu súdu nepomôžu ani „kúzla, ktorými sa od mladosti zamestnáva“. Babylonskí astrológovia oznamovali predstaviteľom babylonského štátu, a to každý mesiac, ako veci vyzerajú a ako uhnúť tomu, čo má a musí prísť. Izaiáš im hovorí, že pred Hospodinovým súdom neuhnú, nič im nepomôže. Funkciu vrchného mága-astrologa babylonského Nabuchodonozorovho dvora mal podľa Jr 39,3.13 Nergal-sar-eser, ktorý má titul „vrchný mág“. To je jediný výskyt staroperzského slova „mág“ v SZ.

Protiastrologické pozadie má vykreslenie proroka Abakuka, ktorý o Hospodinovom súde hovorí: „Do svojho obydlija sa stiahlo slnko i mesiac, utiekli pred svetlom tvojich šípov, pred žiarou tvojho blízkeho kopie.“ (Ab 3,11n) Spoliehanie sa na astrálne a solárne kulty je prorokom odhalené ako niečo, čo nemôže blokovať katastrofu, ktorú prináša Hospodinov zachraňujúci súd.

Astrológia je nabúraná už od počiatku vedomia, že nebeské telesá nie sú božské entity, ale púhe stvorenia, ktoré majú slúžiť človeku (nie človek im) k určovaniu času. Ich funkciou je podľa Gn 1,14 byť „pre znamenia a pre vyhradené časy (sviatky) a pre dni a pre roky“.

Nebeské telesá zohrali pre Abraháma rolu znamení odkazujúcich na množstvo jeho potomkov. Boh mu povedal: „Pohliadni na nebo a spočítaj hviezdy, ak ich dokážeš spočítať...tak bude s tvojim potomstvom“ (Gn 15,5). V apokalyptickej vízii budú s prichádzajúcim koncom sveta znamenia na slnku, mesiaci a hviezdach“ (L 21,25). Teda žiadne výpovede astrologického typu, ale svedectvo o Božom jednaní.

#### *4.2 Pro astrologický motív*

- Deborina pieseň: „Z nebies bojovali hviezdy, bojovali zo svojich dráh so Síserom.“ (Sd 5,20). Hviezdy boli nápomocné Barakovi v jeho boji so Síserom. Biblická hebrejčina nerozlišuje slovo pre „hviezdu“ a „planétu“. Asi sa tu hovorí o planétach na ich obežných dráhach. Víťazstvo Hebrejov a Síserovej porážky boli astrologicky vyznačené.

Jr (10,2) hovorí „Neučte sa ceste pronárodov (pohanov) a nedeste sa nebeských znamení, i keď sa ich desia pronárody (pohania).“ Pronárody majú rešpekt pred nebeskými znameniami, čo je prejavom ich modlárstva.

Napriek tomu i do židovského národa prenikla mágia a niektorým učencom boli pripisované magické schopnosti. Napr. učenec Choni bol nazývaný Kreslič kruhov (porovnaj slovenské slovo čaro-dejník).

Súvislosť snov a magických praktík zmieňuje už Jr (27,9): „Neposlúchajte svojich prorokov ani svojich veštcov ani svoje sny ani svojich mrakohovorcov (planetárov) ani svojich čarodejníkov, ktorí vám hovoria: Kráľovi babylonskému slúžiť nebudete!“

## Mágia v našom živote

### 5.1 Nadávka ako sekularizovaná kľatba

Nadávky pochádzajú z obscénneho a fekálneho jazyka, z oblasti náboženstva a zo sexuálnej sféry. Nadávkami ľudí spredmetňujeme (trúba, truhlík, handra, ...), posielame ich do ríše zvierat (vôl, krava, prasa, teľa, sviňa, sliepka, had, ...) alebo ich umiestňujeme do blízkosti vylučovania a sexuality.

Keď nadávame, potrebujeme slová z tabuizovaných oblastí. Takú oblasť považujú etnológovia za oblasť vybavenú magickou silou. Vlastne používame slovnú mágiu. Tajne dúfame, že tieto naše slová mocne pôsobia. Napr. kľanie má blízko k preklínaniu a zaklínaniu. Frustrovaný človek má pomstychtivú predstavu, ktorú spája s prianím jej naplnenia. Keď niekomu v zlosti poviem: „ty prasa“, chcem ho akoby zakliať, premeniť ho v prasa.

Druhému človeku môžeme niesť prianie zdaru, požehnať ho, čo vlastne robíme, keď hovoríme: „dobrý deň“ alebo keď sa hovorí „sbohom“, rozumej „buď s Bohom“. A práve tak môžeme preklínať, čo súvisí s tým, že naplňame čosi, čo nás presahuje. Nejakou prirodzenou veríme v magickú silu, ktorá sa presadzuje skrze slová.

### 5.2 Povery

Podľa antropologa Malinowského predstavuje poverčivosť mechanizmy, ktorými sa človek vyrovnáva s náročnou a nepredvídateľnou situáciou. Pri svojom bádaní si napr. všimol, že ľahnou najrôznejších poverčivých ceremónií sú zvlášť tie oblasti, kde je potrebné podávať veľký výkon a veľkú rolu tam zároveň hrá i šťastie a nepredvídateľnosť. Mať oblečenie pre šťastie..

Snaha o kontrolu vonkajších faktorov môže viesť k psychickej úľave. Povery tak vlastne slúžia ako psychologické placebo, ktoré pôsobí na základe sugescie. V niektorých luxusných hoteloch napr. nie je trináste poschodie, čím sa starajú o klud v duši svojich zákazníkov. Poverčivosť ohľadom piatku trinásteho spôsobuje zvýšenie nervozity, ktorá negatívne ovplyvňuje aj šoférovanie v ten deň.

Ďalšou veľmi rozšírenou poverou je „čierna mačka cez cestu“, ktorá nosí nešťastie. V pozadí je vraj predstava čarodejnice, ktorá sa premieňa v čiernu mačku a tým, že prebehne cez cestu, ktorou chceme ísť, tak akoby skríži cestu nášho života. Je to taká ľahká forma prekliatia.

Z psychologického hľadiska vznikajú povery zo strachu pred neznámom a z potreby jednoduchého výkladu kauzálnych príčin určitých javov. Napr. keď sa stane nejaké nešťastie, tak je potrebné zistiť príčinu, aby sa tomu dalo na budúce predísť. Preto sa povery najčastejšie objavujú v súvislosti s činnosťami, pri ktorých hrá značnú rolu nebezpečenstvo a šťastie (skôr to bola moreplavba, dnes napr. maskoti a talizmany v autách), alebo pri činnostiach, ktoré sú spojené s kľúčovými momentmi nášho života, ako je narodenie, sobáš a predovšetkým smrť.

Mnoho povier sa nám dochovalo z pohanského Ríma a zdomácnili v západnej kultúre tak, že už si ich pôvodný význam väčšinou ani neuvedomujeme. Rimania napr. pevne verili, že dobrý začiatok znamená dobrý koniec. Preto veselé víťanie Nového roka malo privolať

rozkoše pre celé trvanie roka. Tento názor ochotne prijali ostatné porobené národy a dodnes nám zostala prax sláviť Silvester.

V Biblii je protikladom povery viera – dôvera v Boha. Touto vierou sa Boh stáva človeku dosť silným na to, aby bol človek, navzdory odporu viditeľného. Človek môže byť presvedčený o Božej skutočnosti a riadiť sa ňou viac než tým, čo vidí. Tak hovorí apoštol v liste o Kristovi: *“Aj keď ste ho nevideli, milujete ho; aj keď ho ani teraz nevidíte, predsa v neho veríte a jásate nevýslovnou a vznešenou radosťou”* (1Pt 1,8).

Protikladom tejto viery nie je nevera, teda to, že by človek neveril ničomu, ale falošná viera, spoliehanie sa na nespoľahlivé a klamné skutočnosti. U Jeremiáša čítame: *“Lebo všetci sú cudzoložníkmi, sberbou spreneverilcov. Naťahujú svoj jazyk sťa svoje lučište ku ľži. Ale nie za pravdu sú oni mocní v zemi, lebo idú zo zlého do zlého a mňa neznajú, hovorí Hospodin”* (Jr 9,2). Stojí tu proti sebe viera a klam. *“Čo prospeje rytina, že ju vyryl jej tvorca, zliatina a lživý učiteľ, že sa nadeje tvorca na svoj výtvor robiac nemé modly?”* (Hab 2,18)

Podľa Biblie je dôveryhodný predovšetkým Hospodin a klamlivý je človek alebo modla. Proroci zosmiešňujú nereálne očakávania, ktoré sa k takýmto výrobkom vzťahujú. Vzťah k modlám je falošná, klamná viera, ktorú by sme dnes mohli nazvať povera.

Povera je akási pseudo viera (Aberglaube) zameraná ku skutočnostiam, ktorými je človek oklamávaný a ktoré v rozhodujúcom okamihu neobstoja. Povera je protiklad viery v Hospodina, je náboženským vzťahom k modlám. Povera je presvedčením založenom na fakticky nepodloženej súvislosti. Toto presvedčenie je podľa Biblie klamné.

Zdravá viera sa upína k tomu, kto je dôveryhodný, k Bohu pravému a živému. Povera k tomu, čo je zvonku zaistené, viditeľné, uchopiteľné a teda manipulovateľné. Povera nastupuje „po viere“, odtiaľ je aj jej slovenský názov.

Je zaujímavé, že zariekavacia formulka „abraka dabra“ je akési zkomolené požehnanie (v aramejčine) a znamená „chcem žehnať tomuto dielu“, alebo to môže znamenať: „tvorím slovom“.

Aj vzácne slová Písma sa môžu zneužiť. Poverčivý vzťah je možné mať i v našej viere v Pána Boha, keď si ho príliš obalíme ľudskými predstavami, ktoré nechceme meniť podľa toho, ako sa nám on dáva poznávať. To, že sme vyznávačmi živého a pravého Boha, ešte samo o sebe neznamená, že sme imúnni voči poverčivosti. Dávajme si pozor, aby sme nechceli mať Pána Boha podľa našich predstáv a prání. Nezabudnime, že náš Boh a Pán je nemanipulovateľný a zvrchovaný Boh. Vďaka mu za to, že sa môžeme stále znovu postaviť pod jeho nárok, pod moc jeho slova.